

Så mycket vinst krävs för hållbar riskhantering

Ove Karlsson
Konsult Piteå

Vem är jag?

- **Bondson Piteå (mjölkföretag)**
  - **Agronomekonom**
  - **Ekonomirådgivare 8 år**
  - **Bankman jord o skog 8 år**
  - **VD** Hushållningssällskapet Halland 9 år
  - **SLU** Kompetenscentrum Företagsledning 7 år
  - **SLU** undervisat företagsledning på Lantmästarlinjen 7 år
  - **LST** Norrbotten Enhetschef Landsbygd 3 år
  - **Nu: Konsult** (företagsledning, beredskap)
  - **Nu: LTU Business 40%** (ägs av Luleå Tekniska Universitet)
- > Nördigt intresserad av företagsledning i alla typer av livsmedelsföretag med lärande från hela världen!**
(Bott 30 år i Halland, flyttade hem aug 2020)

Så mycket vinst krävs för hållbar riskhantering?

Riskhantering- systematisk process:

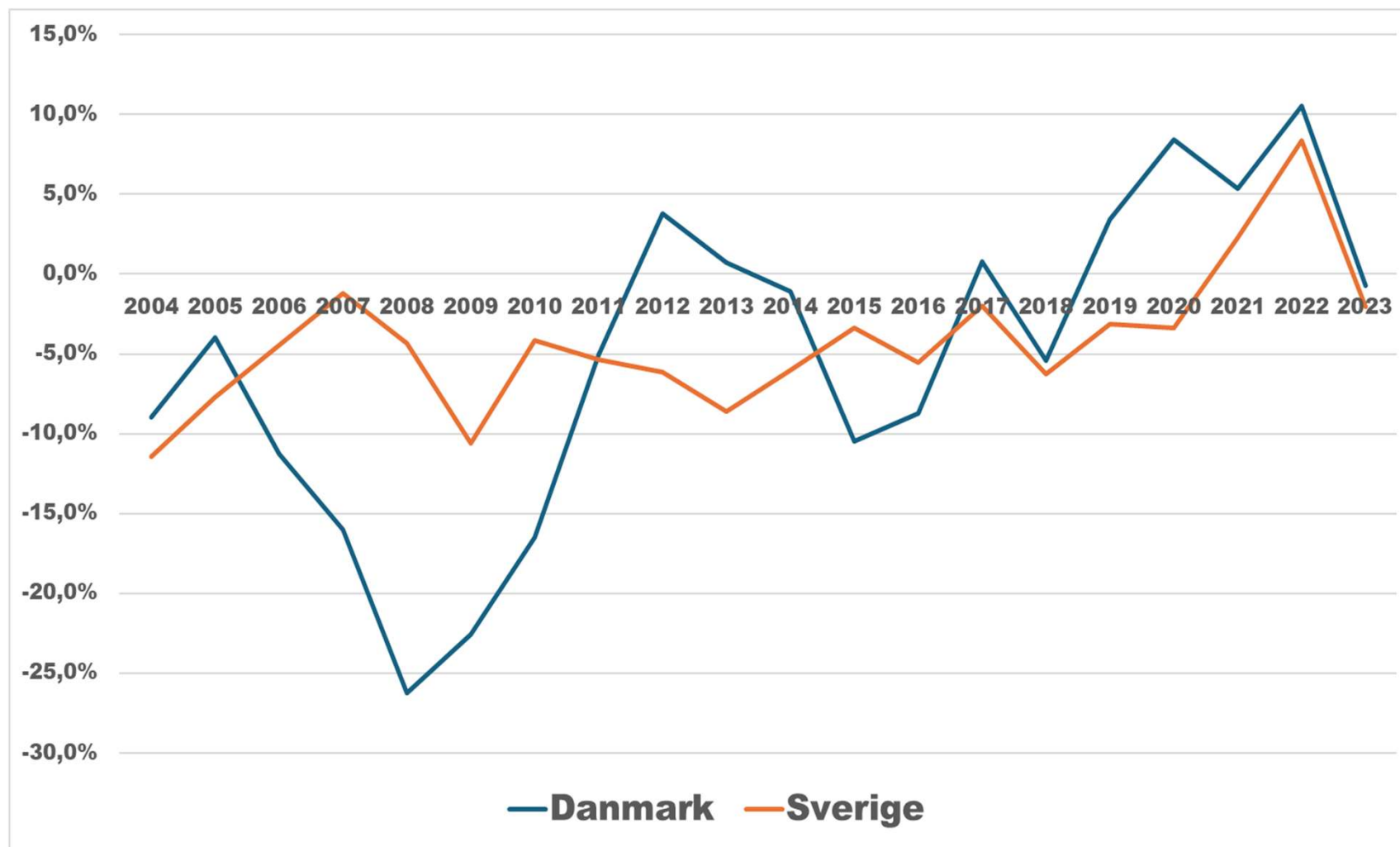
- **Identifiera risker**
- **analysera risker**
- **värdera risker**
- **hantera risker**

Ska leda till att man:

- **minimerar negativa konsekvenser**
- **maximera möjligheterna**
- **företagets förmåga är mer hållbar**
- **kan hantera det som kan äventyra att man uppnår sina mål och vision**

Vinstmarginal (efter ägarlön o skatt) Sverige och Danmark

(Vinst eller förlust sista raden / omsättning i %)

Modul riskanalys

Riskområde (1 lägsta risk - 10 störst risk)

Naturens påverkan

- **Väderrisk** (extremväder m.m., vattenhushållning)
- **Klimatrisk** (varmare, mer nederbörd vinter)
- **Biologisk risk: växtodling, djurproduktion**
(t.ex skadegörare-sjukdomar)

Omvärld

- **Marknadsrisk** (utbud-efterfrågan, tillgång)
- **Konjunkturrisk** (köpkraft, finansiering)
- **Politisk risk** (förändringar i politiken)
- **Myndighetsrisk** (myndighetshantering)
- **Krigsrisk** (att Sverige blir inblandat i ett krig)

Teknik

- **Teknisk risk** (haverier, energi-brist/-bortfall)
- **IT-risk** (uppkopplingar, virus, störning mm)

Människor

- **Ledarrisk** (sårbarhet med nyckelpersoner)
- **Personalkrisk** (tappa, behålla- rekrytera)
- **Hälsorisk** (arbetsmiljö fysiskt-psykiskt)
- **Social risk** (motivation, gemenskap, team)
- **Attitydsrisk** (fel inställning, fel värderingar stör verksamheten)
- **Kunskaps/ färdighetsrisk** (otillräcklig nivå)

Ekonomi

- **Omsättningsrisk** (exempelvis pga marknads/klimat-svängningar)
- **Resultatrisk** (vinst el. förlust - otillräckligt resultat = fara)
- **Lönsamhetsrisk** (avkastning Rt för lågt, attraherar inte kapital)
- **Skuldsättningsrisk, ränterisk**
- **Likviditetsrisk** (för låg buffert, ingen resiliens)
- **Buffertrisk** (för liten buffert i "cash")

Övrigt

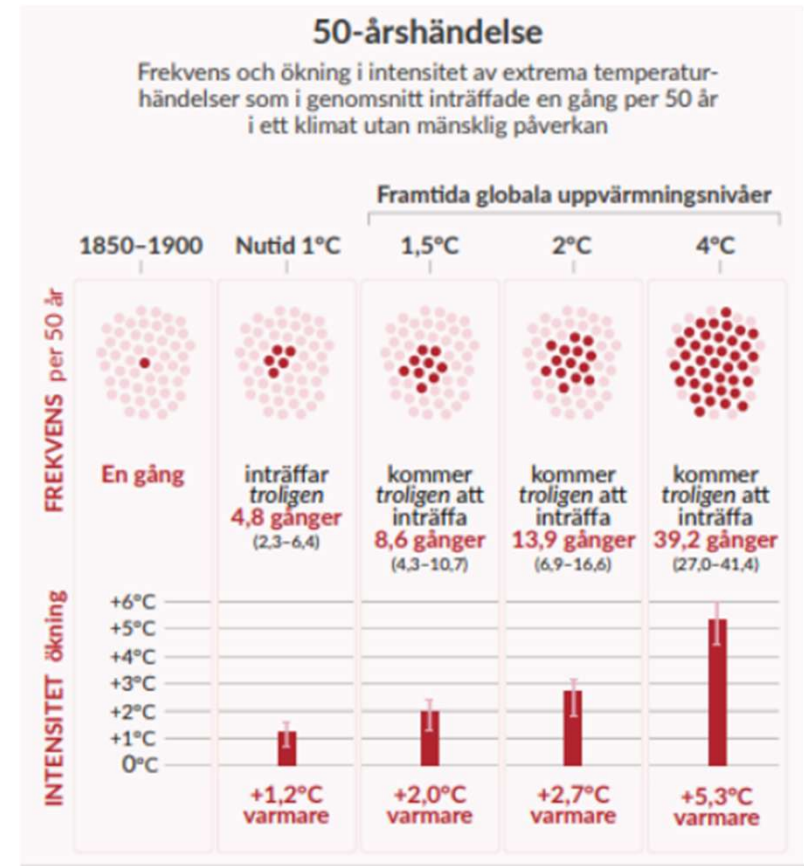
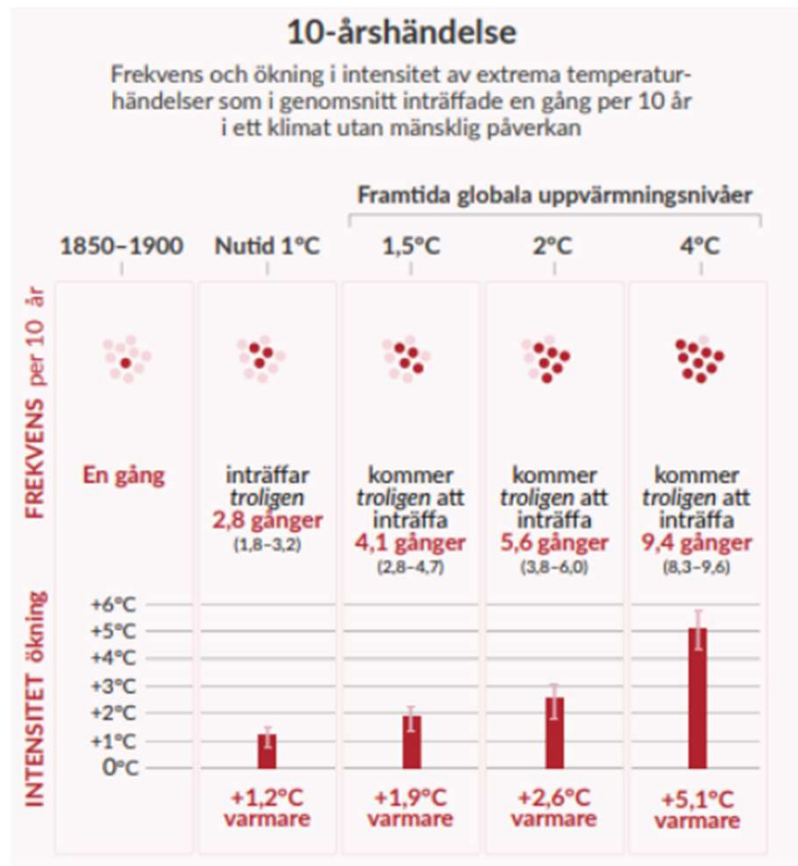
- **Beredskap**
- **Resiliens, självförsörjning**
- **m.m.**

Extremväderrisk

Klimatrisk

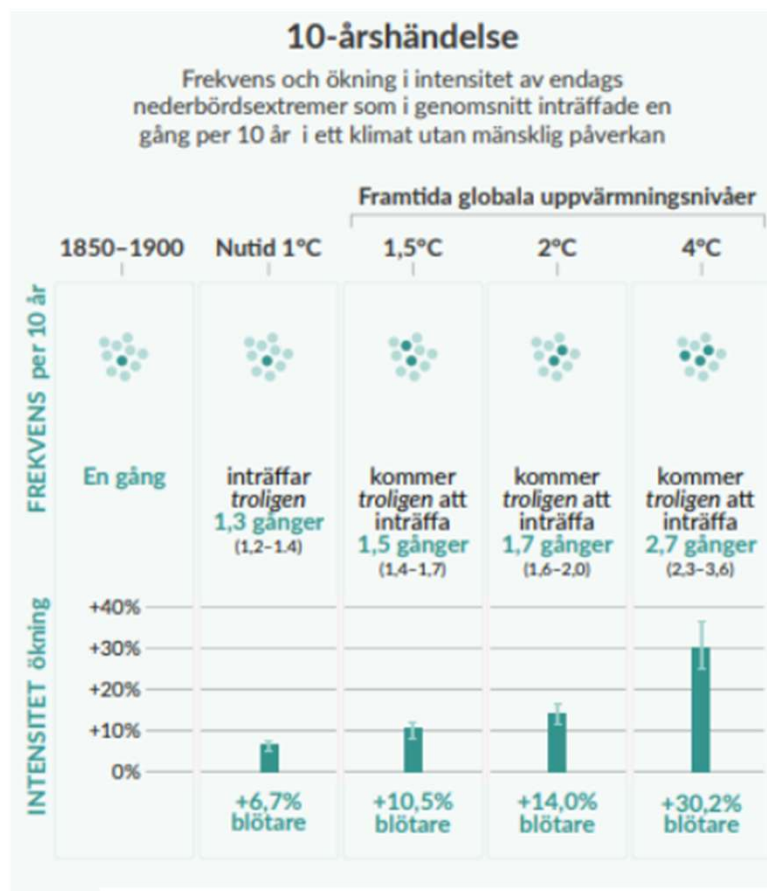
Värmeextremer på land

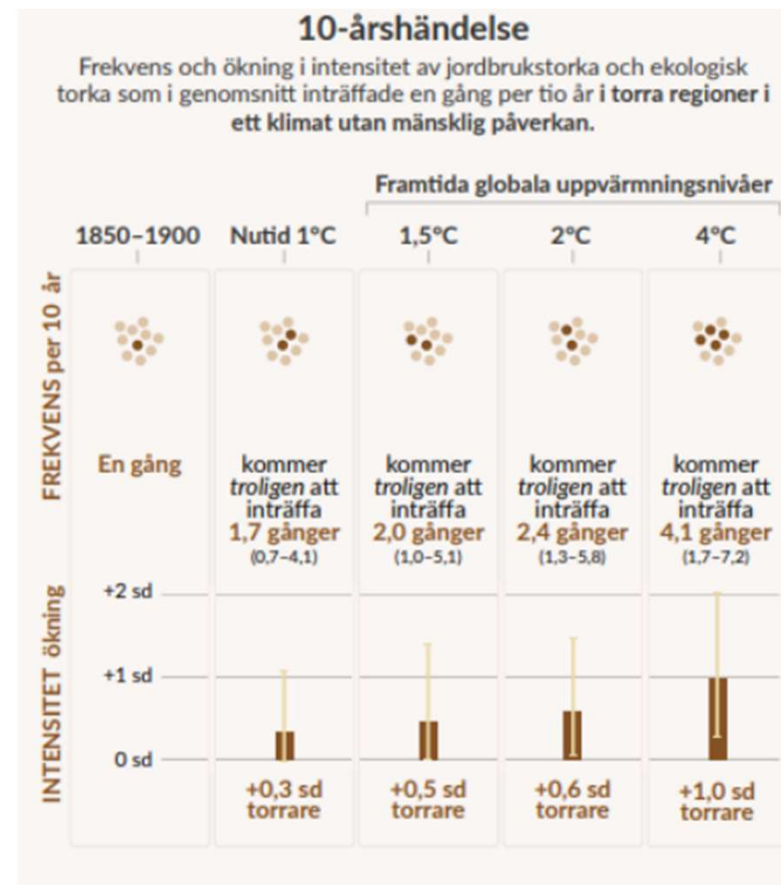
Figur 8. Förekomsten och intensitet i värmeextremer över land vid ökande global medeltemperatur. Definition värmextremer: den dygnsmaxtemperatur som i genomsnitt överskrids en gång under en 10-årsperiod.

Källa: Gradvisrapport – Växtodling 2024. Hushållningssällskapet

Extrem nederbörd över land

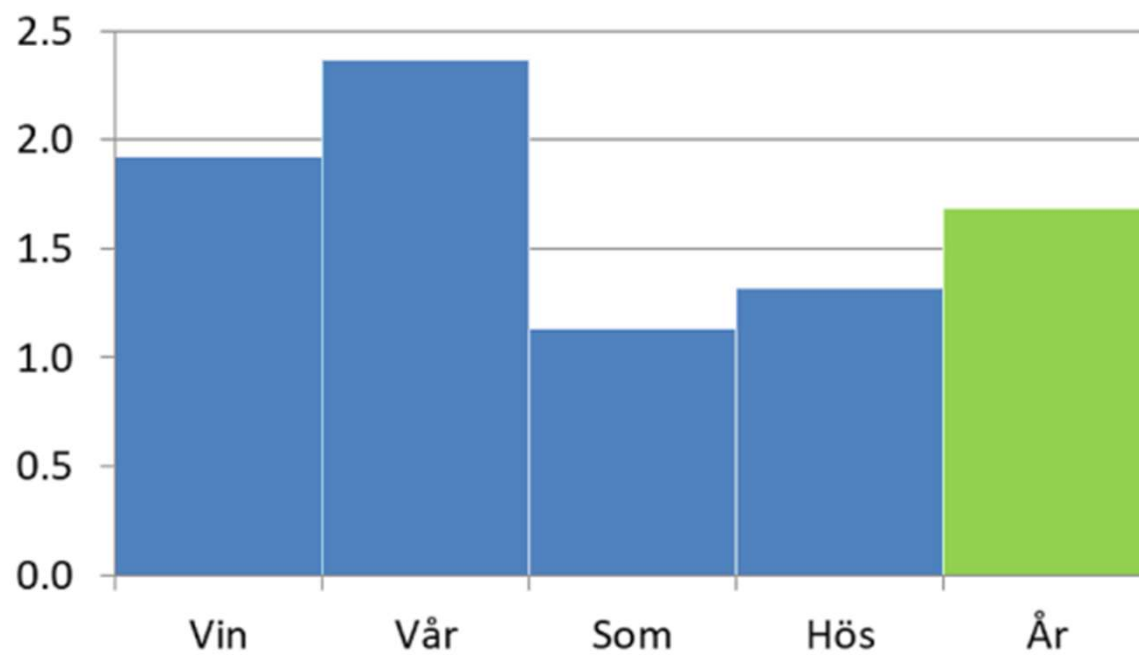
Jordbrukstorka och ekologisk torka i torra regioner

Figur 9. Förekomst och intensitet av extrem nederbörd och torka vid olika uppvärmningsnivåer. Jordbrukstorka och ekologisk torka är samma sak fast över olika sorters vegetation.

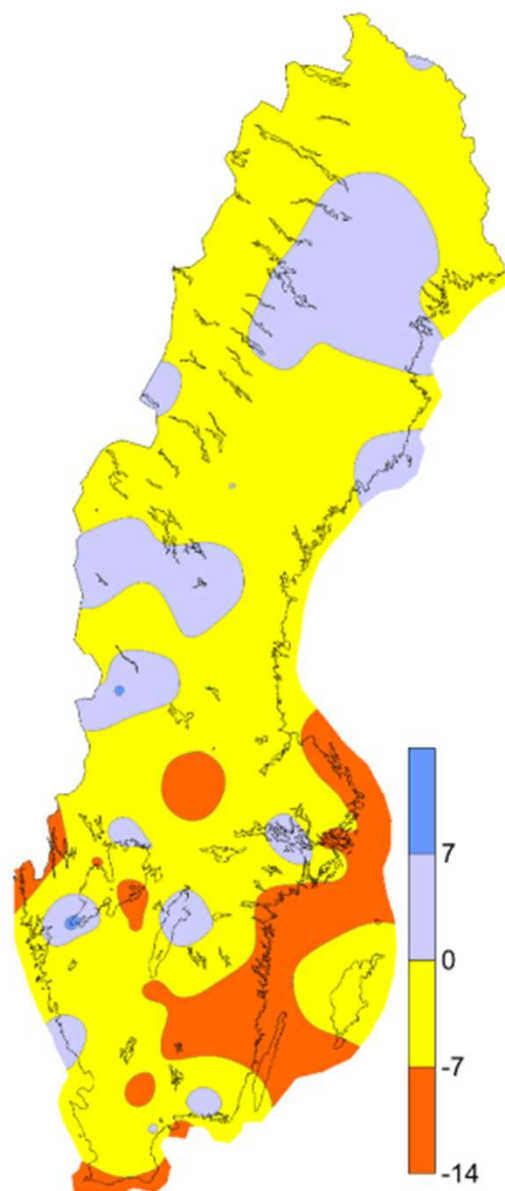
Källa: Gradvisrapport – Växtodling 2024. Hushållningssällskapet

Figur 1. Säsongsvis temperaturökning mellan perioderna 1860–1900 och 1991–2019 för 35 stationer (efter SMHI)

Källa: Gradvisrapport – Växtodling 2024. Hushållningssällskapet

Figur 7. Skillnaden i antalet dagar för vårens sista frost mellan perioden 1991-2017 jämfört med perioden 1961-1990.

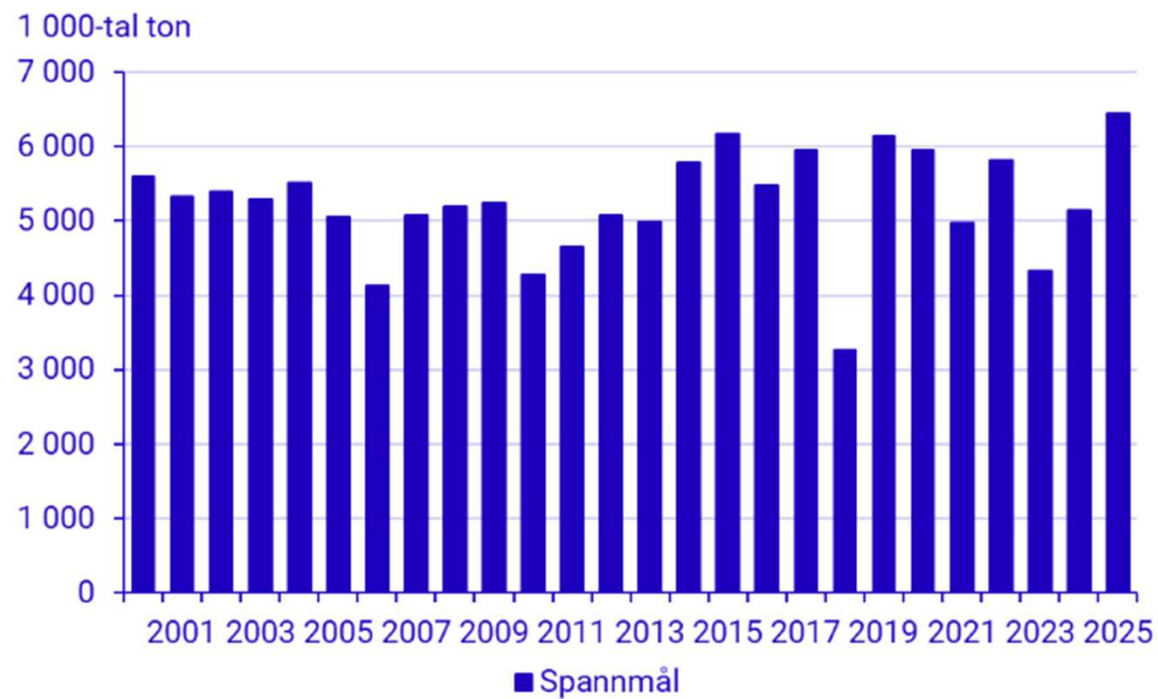
Nollgenomgångar

Med nollgenomgångar avses när temperaturen skiftar kring noll, det vill säga mellan plus- och minusgrader. Antalet dagar som växlar mellan plus och minusgrader, så kallade nollgenomgångar, kommer minska i södra Sverige, men öka i mellersta och norra Sverige. I de delar av Sverige som brukar få tjäle kan fler nollgenomgångar under vintern ge ökade problem. Med fler nollgenomgångar ökar risken för att snön smälter men tjälen i marken under består. Vattnet från snön blir då antingen kvar i stora pölar på åkern eller rinner av som ytvattenavrinning. Båda alternativen medför en stor risk att växtnäring följer med ytvattnet ner i diken eller ner till dräneringsrörerna via grövre gångar i jorden när tjälen väl släpper. För grödans del är det en stor påfrestning när vatten blir stående vatten i fält och det riskerar att frysa till is. Störst problem blir det under våren när solljuset startar transpirationen i växten och den torkar eftersom den inte kan ta upp vatten då det är fruset.

Källa: Gradvisrapport – Växtodling 2024. Hushållningssällskapet

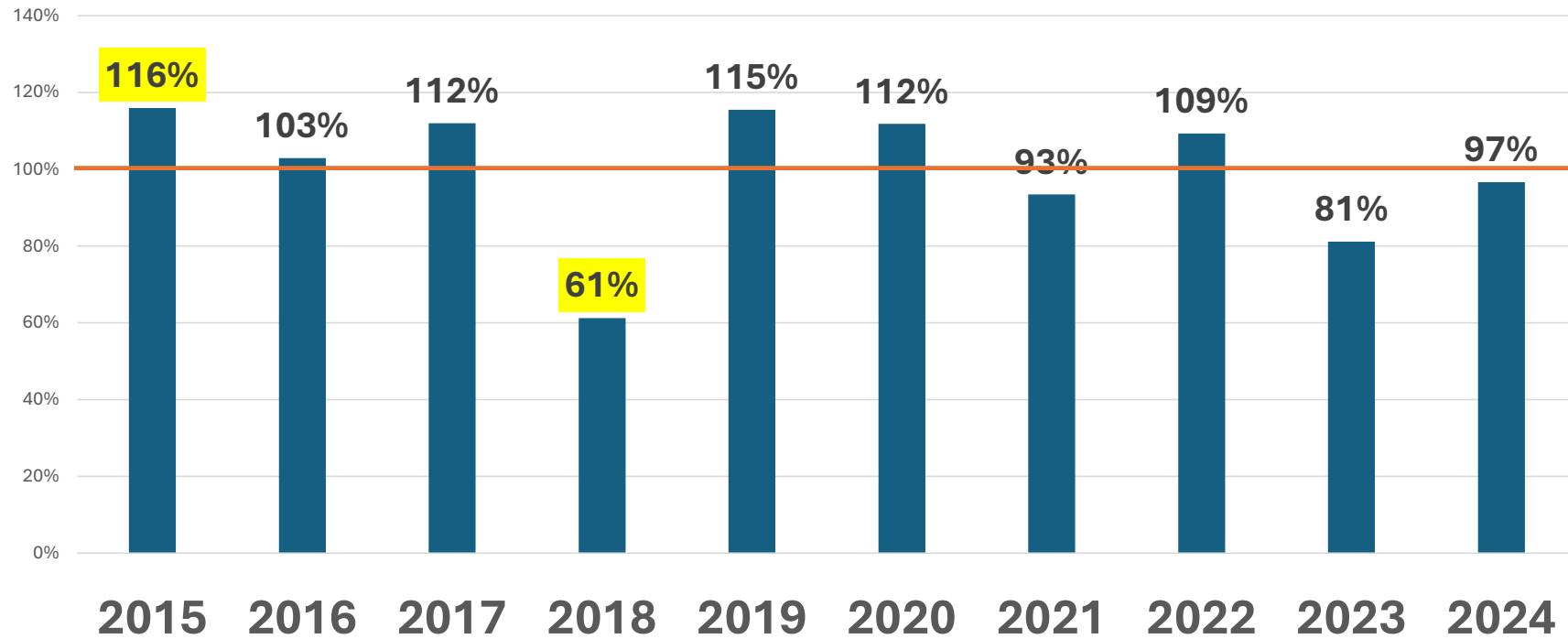
Marknadsrisk

Totalskördar av spannmål

Källa: Jordbruksverket

Spannmålsskörd ton

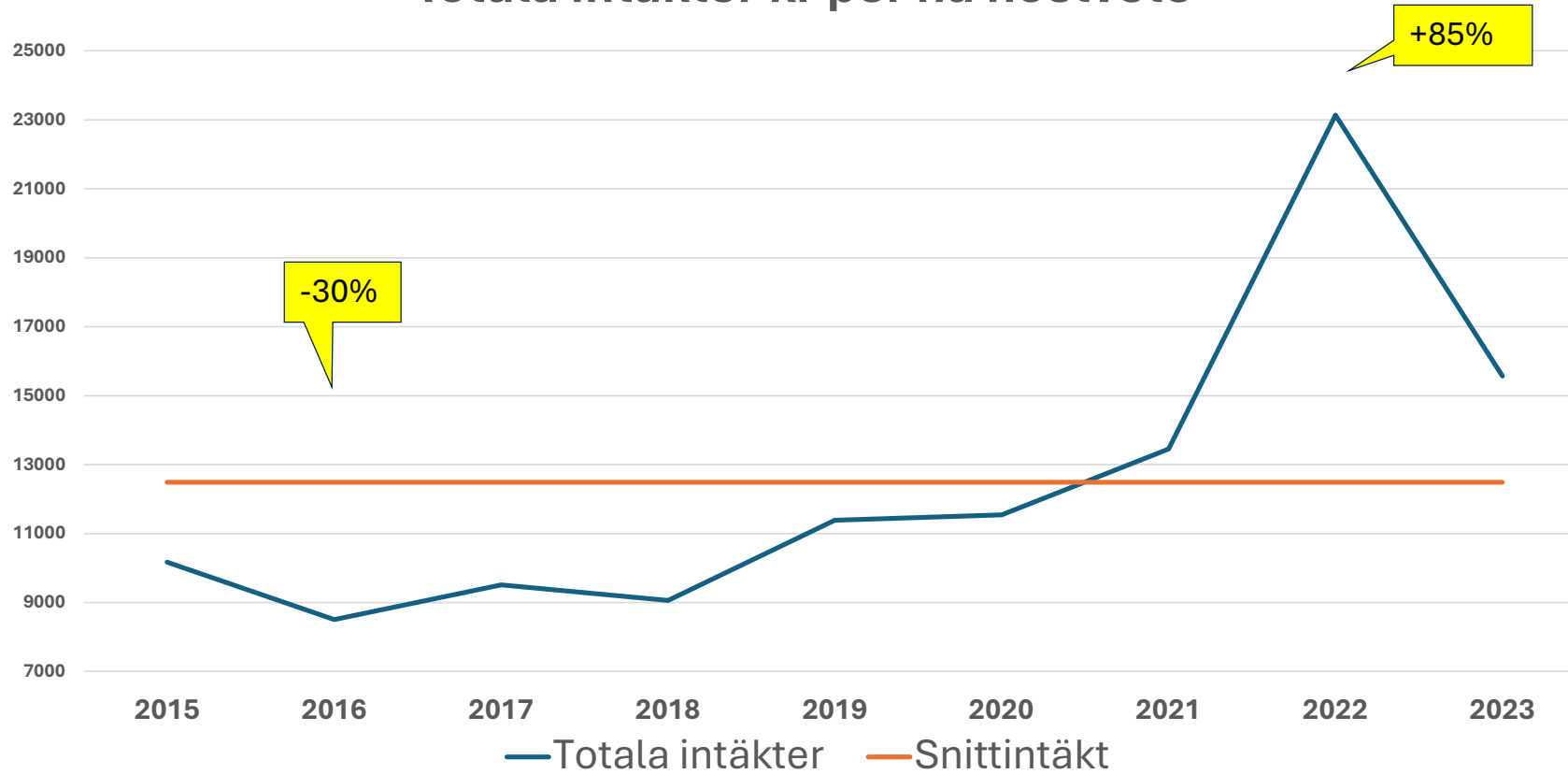

Höstvete hektarskörd avvikelse 10 års snitt: + 12%, -29% Gap 41 (2015-2024)

Vårvete hektarskörd avvikelse 10 års snitt: + 23%, -34% Gap 57 (2015-2024)

Källa: Jordbruksverket

Totala intäkter kr per ha höstvet

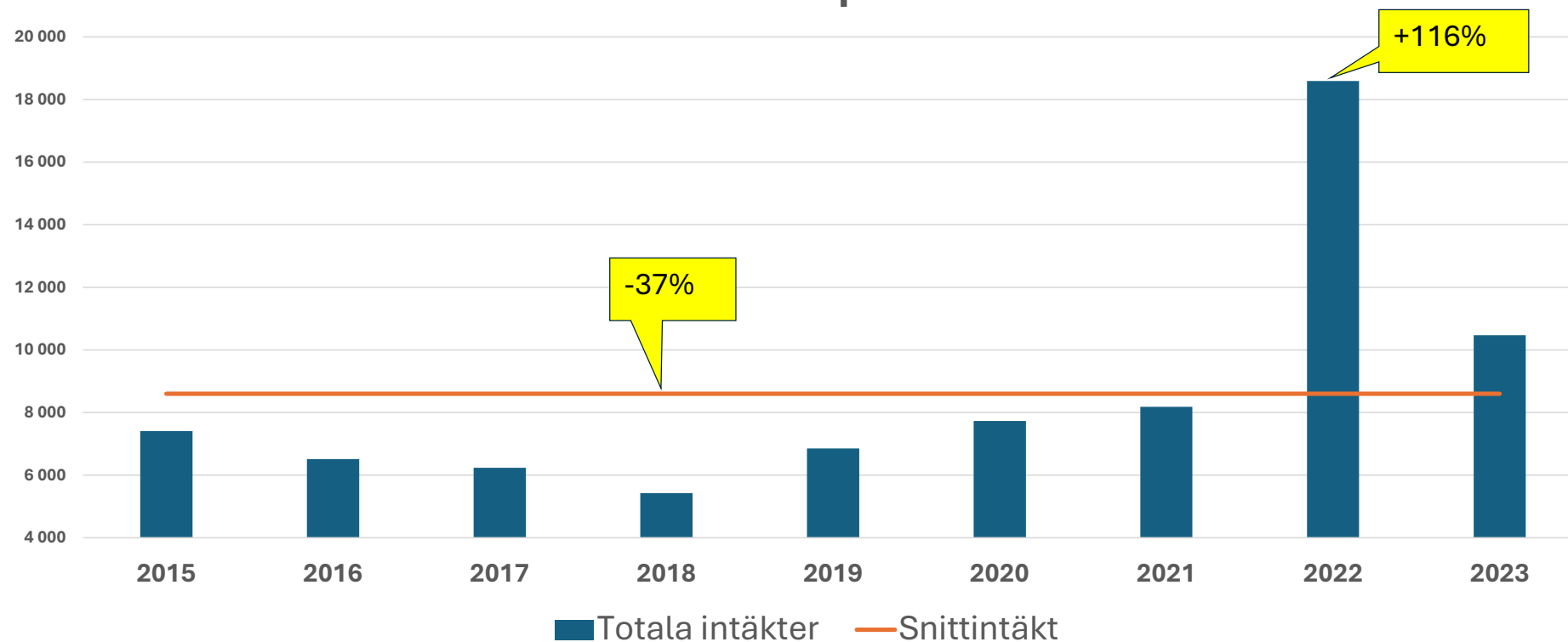

Höstvete hektarskörd avvikelse 10 års snitt: + 12%, -29% Gap 41 (2015-2024)

Källa: Jordbruksverket

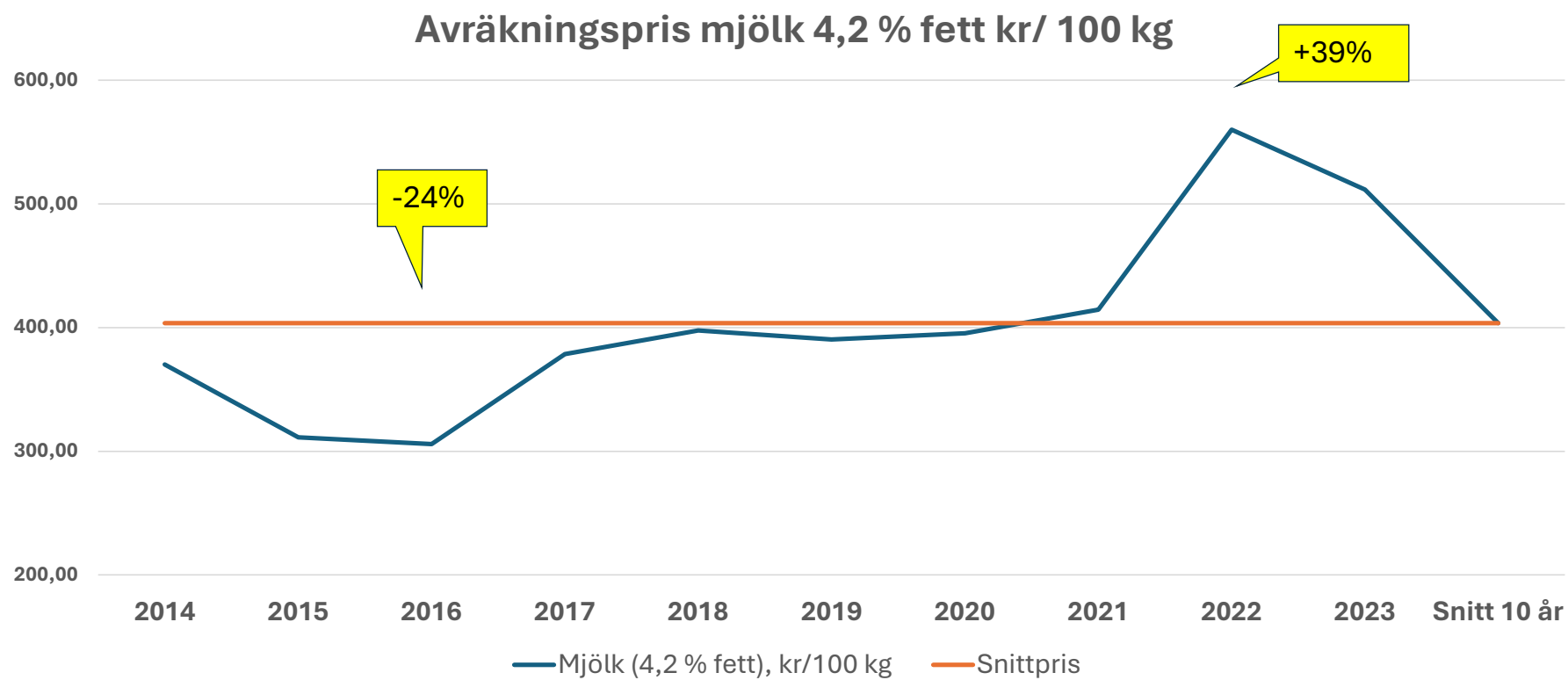

Totala intäkter kr per ha vårvete

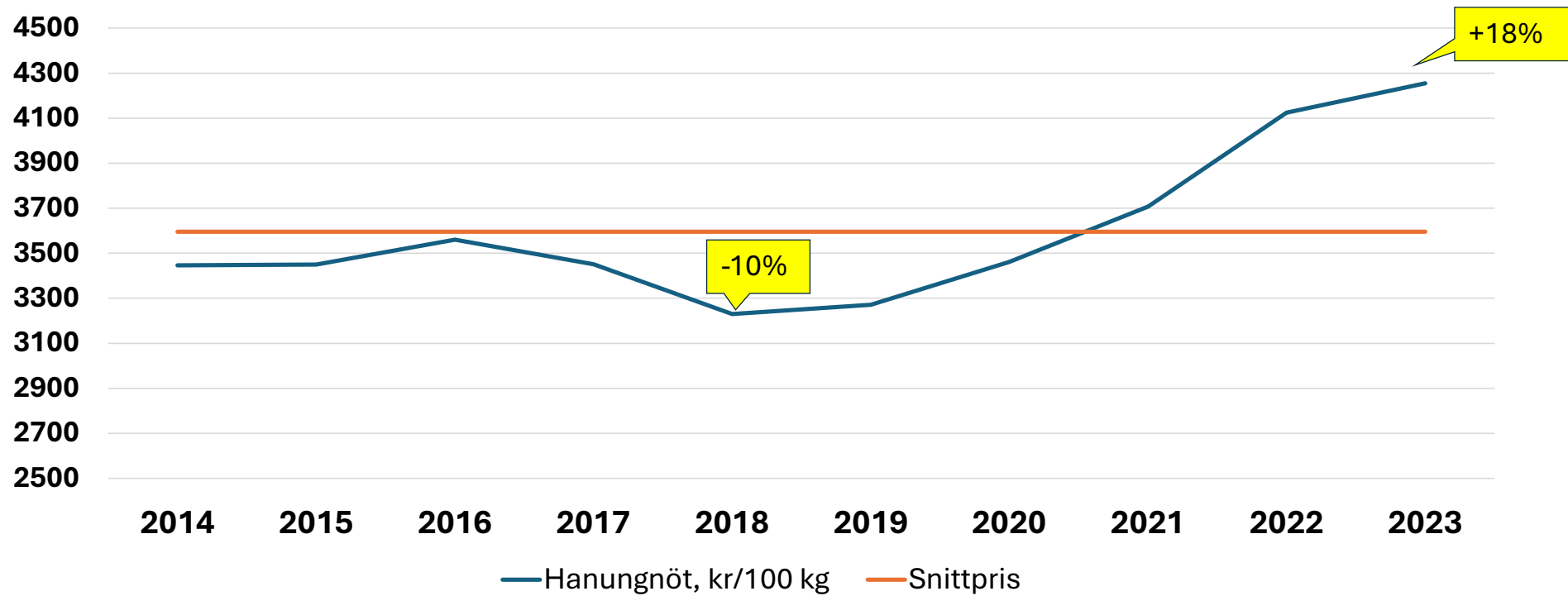
Vårvete hektarskörd avvikelse 10 års snitt: + 23%%, -34% Gap 57 (2015-2024)

Källa: Jordbruksverket

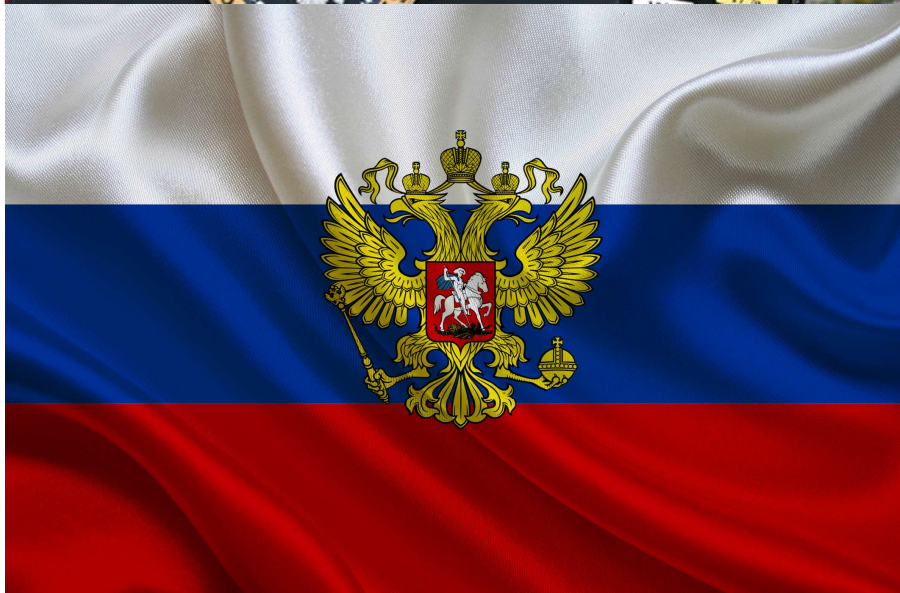
Källa: Jordbruksverket

Avräkningspriser, Hanungnöt, kr/100 kg

Källa: Jordbruksverket

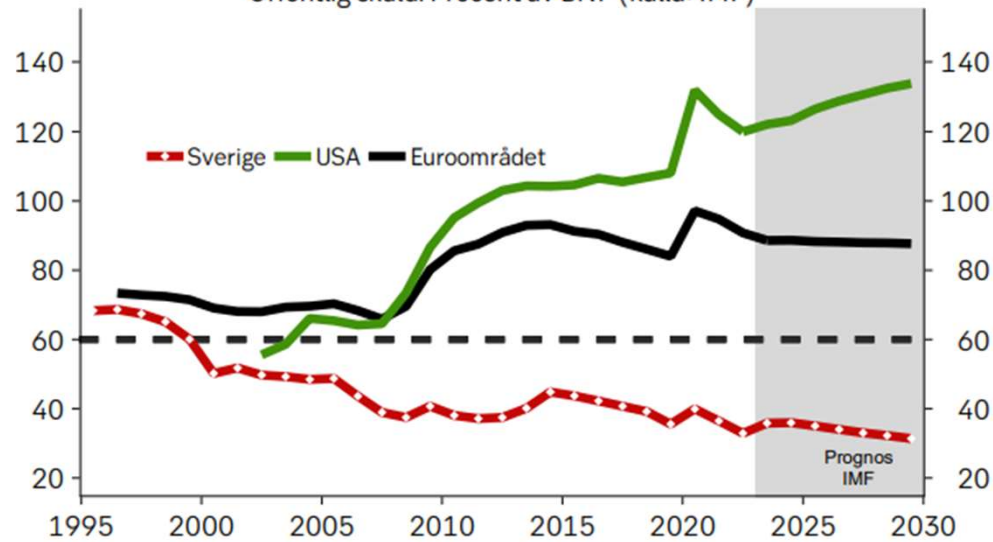
Politisk risk

Den som redan är satt i skuld bär finanspolitisk tvångströja

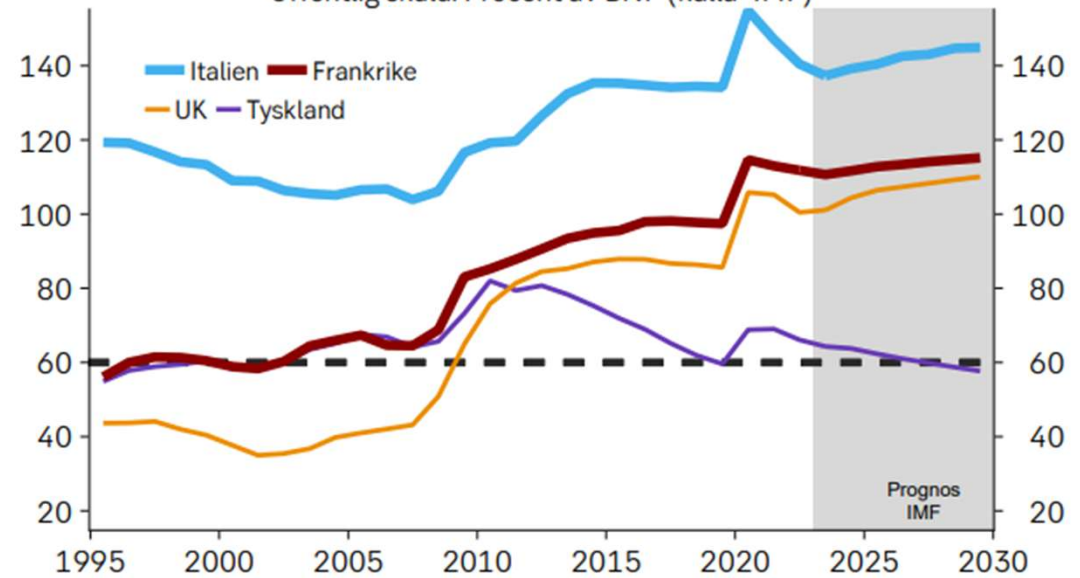
USA:s skuldnivåer på väg mot himlen

Offentlig skuld. Procent av BNP (källa: IMF)

Frankrikes skuld växer också

Offentlig skuld. Procent av BNP (källa: IMF)

26 januari 2026, 08:40

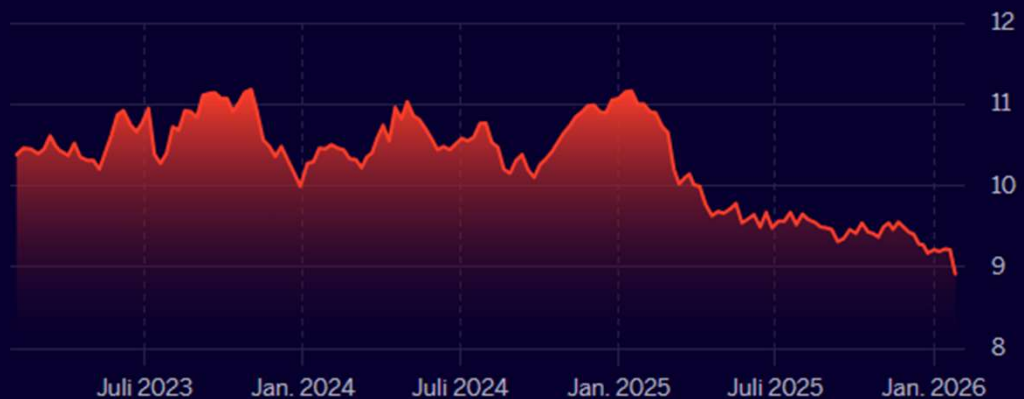
Jämför med

Amerikanska dollar

8,92 SEK

-0,00 SEK

1 dag

1 v

1 mån

3 mån

i år

1 år

3 år

10 år

-0,05%

-3,19%

-2,65%

-5,05%

-3,19%

-18,40%

-13,24%

+4,42%

26 januari 2026, 08:37

Jämför med

Guld

5 091 USD/UNS

+2,06%

1 dag

1 v

1 mån

3 mån

i år

1 år

3 år

10 år

+2,06%

+9,00%

+12,36%

+23,79%

+17,88%

+83,72%

+163,87%

+354,72%

Krigsrisk?

(omvärldssignaler)

UTGÅNGSPUNKTER FÖR TOTALFÖRSVARET 2025–2030

- Totalförsvaret ska kunna fungera under minst tre månader av ett omfattande krig i Europa, vilket ger uthållighet och möjlighet för samhället att ställa om till krigstida förhållanden.
- **Civila verksamheter ska inom ramen för de tre månaderna ha förmågan att klara minst två veckor med egna resurser.**

LISTA: SÅ KAN SVERIGE DRAS IN I KONFLIKT

1. Hybridhot
2. Världsstöd
3. Anfäll mot norra Sverige
4. Anfäll mot Gotland
5. Luftangrepp
6. Förstärkning i Finland
7. Förstärkning i Baltikum

(omvärldssignaler?)

Rusta gården

- om krisen eller kriget kommer

En sampublikation mellan Statens veterinärmedicinska anstalt, Sveriges lantbruksuniversitet, Lantbrukarnas riksförbund, Länsstyrelserna, Svensk Fågel, Svenska Ägg, Gård & Djurhälsan, Hushållningssällskapet Halland, Skånesemin och Växa.

SVA:s rapportserie 133

Viktig information till Sveriges företag

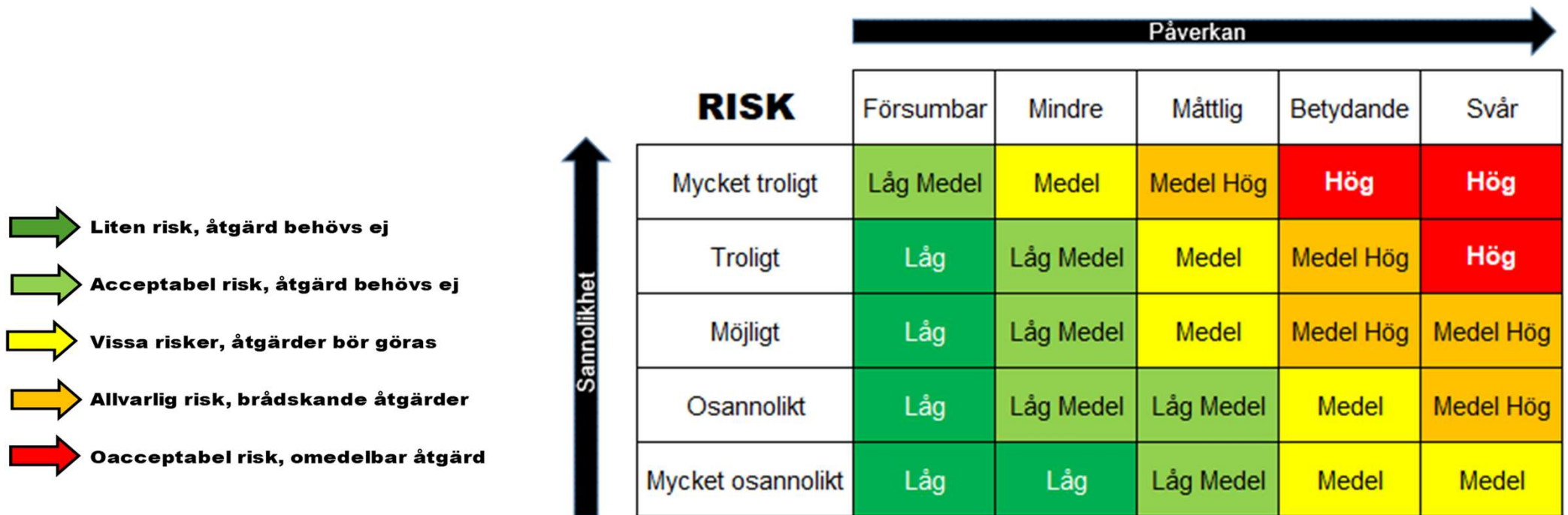
Beredskap för företag

Om krisen eller kriget kommer

Myndigheten
för civilt försvar

Sätt in riskerna i diagrammet

$$\text{Riskvärde (kr)} = \text{Sannolikhet (\%)} \times \text{Konsekvens (kr)}$$

Räkneexempel

Olika exempel i excel

Slutsatser

Så mycket vinst krävs för hållbar riskhantering

Återväxt i lantbruket – Program Växadagarna 27 januari 2026		
10.30-11.30	Välkommen och registrering av alla besökare – kom i god tid!	
11.30-13.00	Lunch serveras från 11.30. Kaffe serveras från 12.00 hos utställarna	
	Programpunkt	Föredragshållare
13.00 – 13.15	Välkommen till Växadagarna 2026!	Beatrice Ramnerö, Moderator Magnus Carlman, Styrelseordförande Växa
13.15-13.35	Framtidens mjölk i norra Sverige – utmaningar och möjligheter	Arla och Norrmejerier
13.35 – 13.55	Fördel Sverige! Svenskt lantbruks konkurrensfördelar inom miljöområdet	Markus Hoffman, hållbarhetsansvarig LRF
13.55 – 14.20	Från gård till global marknad – vad ger Sverige ett försprång	Stefan Nypellius, expert lantbruksekonomi Växa & Emil Bagger Jørgensen, företagsrådgivare Växa
14.20 – 14.50	Så mycket vinst krävs för hållbar riskhantering	Ove Karlsson, konsult, Piteå
14.50 – 15.20	Kaffepaus och mingel med kollegor och utställare	
15.20 – 15.50	Vattenhushållning för dagens lantbruk	Carl Andås, växtodlingsrådgivare Växa & Markus Hoffman, hållbarhetsansvarig LRF
15.50 – 16.10	Svalka i stallet: Värmestress hos mjölkkor och hur vi bygger bort den	Lisa Ekman, veterinär Växa & Karin Andersson, byggrådgivare Växa
16.10 – 16.30	Lyft dig själv och lyft varandra – en presentation av Lantlyftet och Lantlyftets ERFA-träffar	Ebba Zettergren, Lantlyftet & Olof Persson, avdelningschef Rådgivning & företagande, Växa
16.30 – 16.50	Årets Mjölkbonde® 2026	Jury för mjölkbranschens finaste pris tillkännager vinnaren 2026
16.50 -17.00	Summering och reflektioner från dagen. Konferensdagen avslutas.	Beatrice Ramnerö
18.30	Mingel med utställare fram till middagen kl. 19.00. VikingGenetics pris Herd of the Year delas ut under middagen.	